

VEGYESEK.

Pénzek értéke 1693—1702. Az erd. főkormányshék 1693. június 10-én a következő nyit parancsot bocsátotta közre a különféle *pénz-nemek értéke* s annak betartása iránt:

A császár 1693. május 13-án elrendelte, hogy „az Ő Felsége és imperiumbeli electorok, fejedelmek és státusok, úgy az hollandiai és lengyel király képire, vagy más akármely keresztyén országi képü vagy inscriptiójú *aranyok*, az melyek jó ligában vadnak és jó pontosak, járjanak 4 német frt, vagy 4 magyar frt és 80 pénzben.“

Amely aranyok alábbvalók, azok 3 német frt és 30 kr., azaz 4 magyar frt és 20 pénzt érnek.

„Az Ő Felsége képire vert vagy régi gréczi imperialis tallérok, az francia király talléri is, ha az Ő Felsége képire verteket felérük, járjanak 2 német, vagy 2 magyar frt és 40 pénzben.“

„Az burgundiai, vagy keresztes, vagy az hollandiai és helvétiai és ezekhez hasonló közönséges tallérok járjanak 35 császár garasába, azaz 2 magyar frt és 10 pénzbe.“

„Annak felette az Ő Felsége örökös országiban szokott folyó 10 polturások és sustákok idetartoznak, amelyek az Ő Felsége provonciáiban pénzverő authoritással bíró fejedelem képire verettettek.“

„A császár garasa, krajezár és egyéb afféle apróbb folyópénz, csak az régi válorában marad.“¹⁾

1696. november 14-én pedig ugyancsak a főkormányshék a következő pátenst bocsátotta közre:

„Mivel sokfelől úgy informáltattunk, hogy sok helyeken ez országban az emberek az császár Ő Felsége pénzihe, úgymint az 17 kros, avagy 34 pénzesbe igen kezdetek válogatni és sok külömbséget csinálván közöttte, kit alább, kit feljebb való áron elvenni, holott Ő Felsége azt az pénzt minden külömbség és válogatás nélkül, valamely pénz ezelőtt az felső esztendőekben 30 pénzbe járt, indifferenter akár mariás, akár kétfejü, akár egyfejü sasos, és egyszóval akármicsoda példájü,

1) Orsz. Loveltár Erd. Főkormányshék Leveleskönyve. I. 142. lap.

vagy formájú legyen az, mind egyarántú válóban, úgymint 17 krban avagy 34 pénzbe parancsolja folytatni minden országában.“

Ezentul mindenki ilyen árban tartozzék adni s elfogadni e pénzfajtat, se alább, se feljebb, árujuk elkobzása alatt, mert ebből nagy kára van az országnak; mert ha a pénz olcsóbb lesz, mint más országban, ezt a kevés folyópénzt mind kihordják az országból és be sem hoznak pénzt miatta, „mert ki volna olyan bolond, hogy ha más országokban feljebb járna, mégis idehozná be, azhol olcsóbban adni el,“ s így a kereskedés megromlik.¹⁾

1700. jan. 20-án²⁾ a főkormányszék közhírré teszi, hogy a császár parancsára, a megszükkült aprópénz szaporítása végett új folyó és apró pénzt bocsátanak ki, tartozzék azt mindenki elfogadni. Az új pénz két-féle: a nagyobbik tesz egy *polturát*, azaz 3 pénzt s így is hívják, a kisebbik 2 pénzt avagy egy krajczárt.

1702. jan. 13-án ismét³⁾ nyílt parancsában adja tudtul, hogy: „az országnak nagy kárára, az hazában forgó pénznek nagy veszedelmzésére támadtanak sokan, *görögök, örmények, sidók*, és másféle emberek is, azkik válogatják mérték szerint a pénzt lotokkal vagy egyéb mérő eszközökkel, fölmérvén a javát és pontosát, kihordják az hazából úgy hogy . . . végtére semmi jó pénz nem marad az hazában.“

Senki tehát a pénzt mérni, fontokra venni vagy adni ne merje, *pénzzel ne kereskedjék*, annál kevésbbé azt az országból ki ne vigye. Akit *pénzmérésen* rajtakapnak, annak pénzét kobozzák el, aki azonban azzal kereskednék vagy külföldre vinné, halálával lakol meg érte.

H. S.

Salétromfőzés Erdélyben 1707-ben. Az erdélyi salétromfőzésről van egy jegyzék az Orsz. Levéltárban, mely II. Rákóczi Ferencz részére 1707. ápr. 12-én készült. E szerint Erdélyben akkor 14 helyen főztek salétromot, és két helyen u. m. Besztercze városában és Názánfalván (Marosszékben) puskaportörő malom is működött. Ezek közül a beszterczei malom 12 „külüre“ volt s a két malom összesen 5 hozzáértő mesterembert foglalkoztatott, Beszterczén kettőt, Názánfalván hármat. A salétromfőzőkben összesen 29 üst működött, melyek 27 mesterembert foglalkoztattak, akikre 14 „comissarius“ és 5 „inspector“ vigyázott fel. Mindezek fölött egy főinspector állott, névszerint Botos Imre, ki egy-szersmind a főzők és malmok „curatora“ is volt.

1) U. o. 841. lapon.

2) U. o. II. 142. l.

3) U. o. II. 728. l.